ИСЛАМДЫҚ САҚТАНДЫРУ ТАКАФУЛ

fppt.com

Исламдық сақтандыру (такафул)

Бұл өзара көмек (*таавун*) және ерікті салым (*табарру*) қағидасына негізделген, тәуекелді қатысушылар арасында тең үлестіретін принцип. *Такафул* бұл ислам құқығына қайшы келмейтін сақтандыру түрі.

Араб тілінен аударғанда “өзара кепілдік беру” немесе «бір-біріне өзара қамқорлық» деген мағынаны білдіретін арабтың «кафала» сөзінен шыққан.

fppt.com

Исламдық сақтандыру тарихы

Такафул сөзі исламдық сақтандыруда бірден енген жоқ, тек 1980 жж. бірінші жартысында ғана, 1984 жылы Малайзияда «Такафул турады» Заң қабылданып, Оңтүстік-шығыс Азиядағы алғашқы «Шарикат Такафул Мэлэйжиа Бер-хад» исламдық сақтандыру компаниясы құрылғаннан соң ғана жиі айтыла бастады.

Судан исламдық сақтандырудың отаны саналады. 1977 жылы «Фейсал Исламик Бэнк оф Судан» басшылығымен исламдық кооперативтік сақтандыру компаниясын құру идеясы талқылана бастады. «Исламик Иншурэнс Компани оф Судан» компаниясы туралы Судандық заңға сәйкес 1979 жылдың қаңтарында жария компания мәртебесі берілді.

Суданда исламдық сақтандырудың пайда болуының негізгі себебі ислам банктеріне шариғат принциптерінің талаптарына сәйкес өз операцияларын сақтандырудың қажеттілігі болды.

fppt.com

ТАКАФУЛ

халяльное страхование

Исламдық сақтандыру немесе Такафул (арабша – кепілдікті өзара беру) – қайырымдылық, өзара түсінушілік пен көмектің, ынтымақтастықтың, қатысушылар арасында тәуекелді бөлу қағидаларына сүйеніп жұмыс жасайтын, Шариғат заңдарына сүйенетін мұсылмандық сақтандыру.

Бұл жүйені жиі исламдық сақтандыру жүйесі деп атайды, оның негізі исламдық муамалат(исламдық банкингБұл жүйені жиі исламдық сақтандыру жүйесі деп атайды, оның негізі исламдық муамалат(исламдық банкинг), шариғатБұл жүйені жиі исламдық сақтандыру жүйесі деп атайды, оның негізі исламдық муамалат(исламдық банкинг), шариғат заңдарына сәйкестігіне тексеріледі. Бұл тұжырымдама 622 жылданБұл жүйені жиі исламдық сақтандыру жүйесі деп атайды, оның негізі исламдық муамалат(исламдық банкинг), шариғат заңдарына сәйкестігіне тексеріледі. Бұл тұжырымдама 622

fppt.com

ТАКАФУЛ

халалное страхование

Исламдық сақтандырудағы элементтер:

Гарар ***(арабша қауіп –қатер) – сақтандыру келісімшартында кездейсоқтықтың, түсініксіздіктің, екіұштылықтың артық болуына тыйым салу. Сонымен қатар гарар Исламда харам саналатын спекулятивті тәуекелді білдіреді.***
Гарар мынадай мөлшерде бола алады:
рұқсат етілген гарар (ал-гарар ас-йасир)- шариғат көзқарасы бойынша рұқсат етілген екіұштылық;
аралық гарар (ал-гарар ал – мутавассит) – белгілі бір шарттар қатары орындалса, келісімшартқа кіреді;
шеттен шыққан гарар(ал-гарар ал-касир) – келісімшарт жарамсыз болып табылады.

fppt.com

ТАКАФУЛ
халалное страхование

Риба ***(арабша – өсім) пайыздық қойылымға тыйым салыну. Тауарлық мәміле жүзеге асырылу барысында, қарыз кезінде капиталдың өсімі риба болып саналады.***

Мейсир ***–(такафулда құмарлықты білдіреді) сақтанушы мен сақтандырушы арасындағы қатынастарды орын алады: сақтандыру оқиғасы орын алса – сақтанушы, орын алмаса – сақтандырушы жеңіп шығады.***
Ол құмарлық – Ислам бойынша харам – тыйым салынған.

ТАКАФУЛ

халалное страхование

жалпы сақтандыруда екі түрлі риба ажыратылады:

тура риба - сақтанушы мен сақтандырушы арасында ақшаның аз мөлшерін (сақтандыру сыиы) көп мөлшерге (сақтандыру төлемі) ауыстыру.

жанама риба - рибаға негізделген құнды қағаздарға инвестициялау.

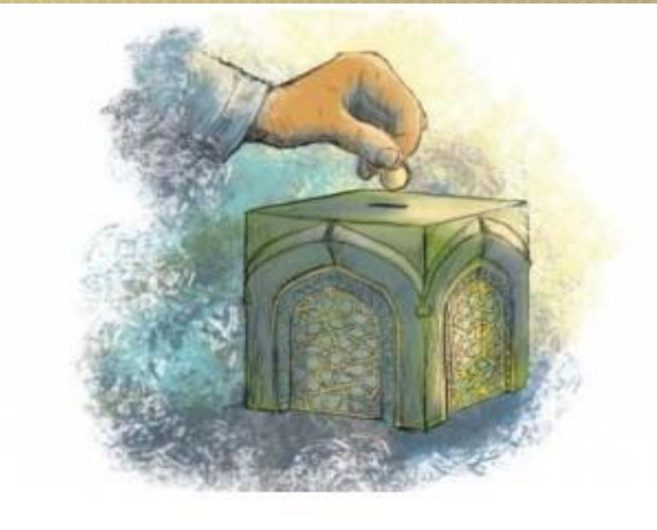

ТАКАФУЛ

халалное страхование

Исламдық сақтандырудың басты мақсаты болып қатысушыларының тәуекелін кепілдендіру табылады. Такафул келісімшартының қатысушы жақтары кепілдік беруші деп, кепілдік берілген тұлға ретінде де танылуы мүмкін.

fppt.com

Такафул қағидалары

- ***Таббару -*** қайырымдылық (қайыр-садақа) түрінде қатысушының (сақтанушы) ерікті жарнасы, сақтандыру сыйақысының (премия) аналогы;
- ***Таавун –*** ерікті жарналардан (таббару) қалыптасқан сақтандыру төлемдері түрінде қатысушылардың бір-біріне көрсететін өзара көмегі

fppt.com

Шариғат кеңесі

- Такафул ұйымдарында міндетті түрде Шариғат кеңесі қалыптасады.
- Кеңес такафул ұйымының қызметінің шариғат қағидалары мен нормаларына сәйкестігіне қадағалауды жүзеге асырады.
- Кеңес мүшелері шариғат, дәстүрлі және исламдық сақтандыру аясында дипломды сарапшы болып табылатын адамдар бола алады.

fppt.com

Такафул қор

- Арнайы ақша қоры такафул ұйымдарымен (сақтандырушы) қатысушылар жарналары есебінен қалыптастырылады, сақтандыру резервтерінің аналогы.
- Такафул қордың активтері тек нысаналы мақсатта ғана пайдаланылады (сақтандыру төлемдері және қайта сақтандыру) және сақтандырушының толық меншігіне берілмейді.
- Қордың артық сомасы (излишек) қатысушыларға қайтарылады немесе болашақ кезеңге резерв ретінде қалдырылады, бірақ сақтандырушының толық меншігіне беруге болмайды.

fppt.com

Такафул қордың қалдығы (артық сома)

- Такафул қордың қалдығы (артық сома) Шариғат кеңесі мен актуарийлердің келісімімен келесідей бөлінеді:
- Болашақ кезеңге қорда резервте сақталады;
- Қатысушыларға қайтарылады;
- Қайырымдылық.

fppt.com

Такафул және сақтандыру

Сипаттама	Такафул	Дәстүрлі сақтандыру
Қызметінің басты принципі	Өзара көмек –таавун келімімшарт принципі	Қызметті сыйақыға айырбастау бойынша шарт қағидасы
Негізгі мақсаты	Әлеуметтік: қоғамдық әл-ауқат және өзара көмек	Коммерциялық: пайда алу
Сақтандыру қорының артығына (излишки) меншік құқығы	Меншік құқығы такафул қор қатысушыларына тиесілі	Меншік құқығы сақтандыру ұйымына тиесілі
Тәуекел мен міндеттемені бөлу	Барлық қаржылық тәуекел мен міндеттемелерді қор қатысушылары көтереді	Сақтандыру компаниялары өзіне барлық қаржылық тәуекелдер мен міндеттемелерді алады

Такафул және сақтандыру

Сипаттама	Такафул	Дәстүрлі сақтандыру
Пайда көздері	Такафул оператордың пайдасының көзі болып такафул қор қатысушылары атынан қызметі үшін агенттік сыйақы не болмаса, оның инвестициялауынан түскен табыстың оған тиісті үлесі	Сақтандыру компаниясының пайда көзі сақтандыру қорының артығы (излишек) + жиналған қаражатты инвестициялаудан түскен табыс
Инвестициялық қызмет	Такафул оператор ислам нормаларымен рұқсат етілген әдістерді пайдаланып, бос ақша қаражаттарын инвестициялайды	Сақтандыру компаниясы зайырлы заңдылықтармен рұқсат етілген әдістерді пайдаланып, бос ақша қаражаттарын инвестициялайды
Сақтандыру ұйымының қызметінің ашықтығы (прозрачность)	Такафул оператор қызметі такафул қор қатысушылары үшін ашық (прозрачной) болып табылады	Сақтандыру компаниясы қызметі оның клиенті үшін ашық болып табылмайды (заңмен талап етілетін жарияланатын есептілікті қоспағанда)

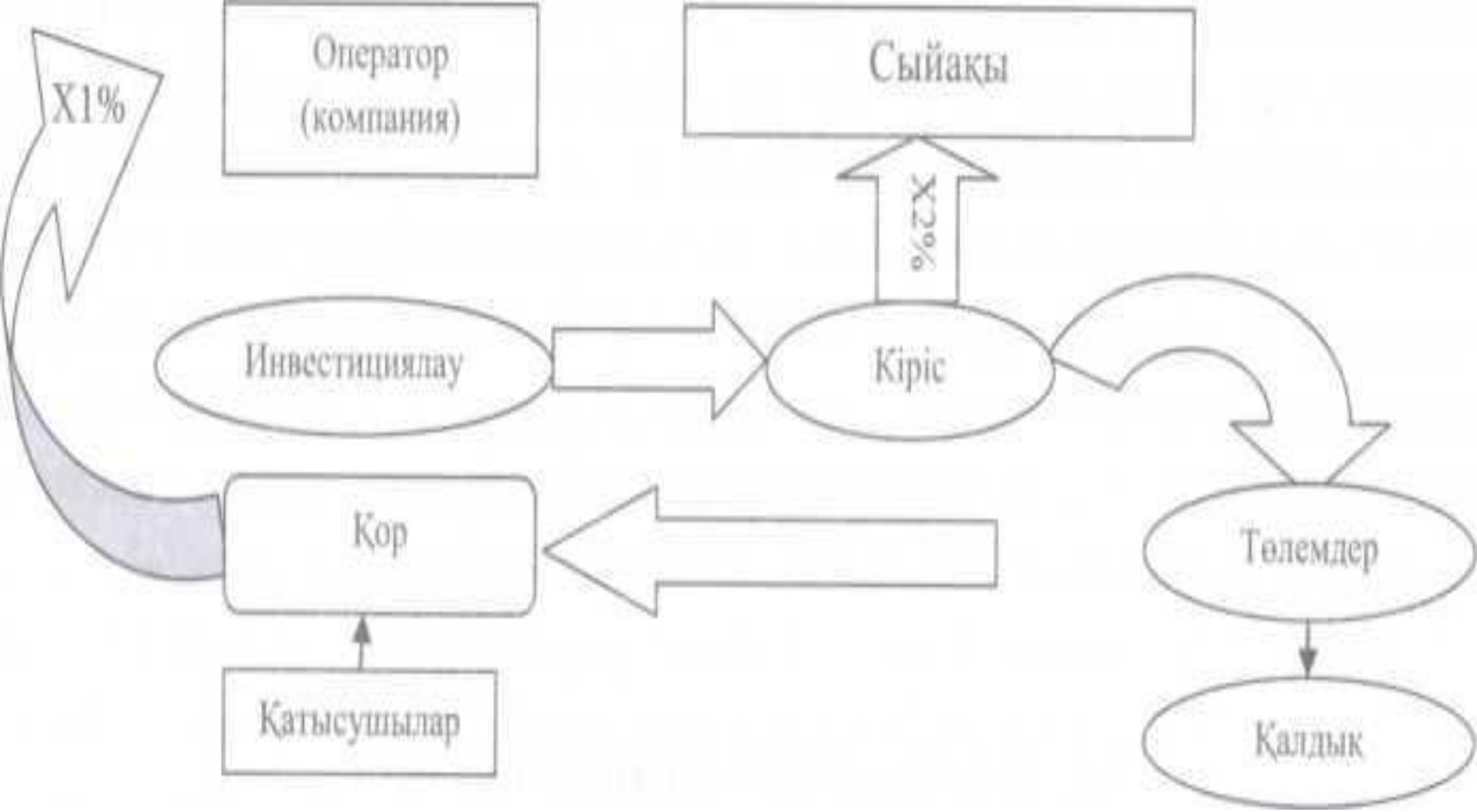

Такафул-қорды басқару үлгісі

Дереккөз [4]

«Таза мудараба» исламдық сақтандыру үлгісі

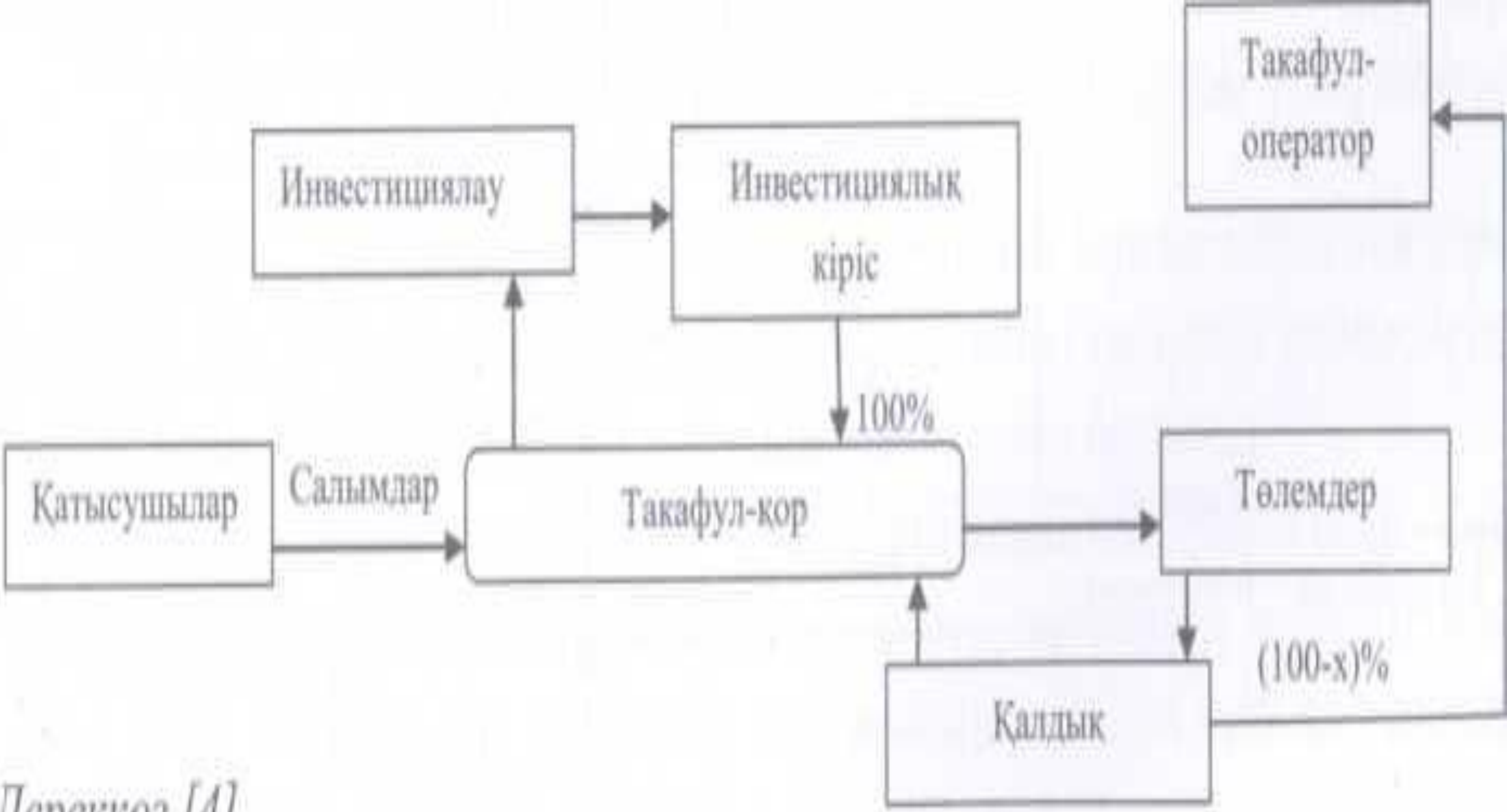

Дереккөз [4]

«Түрлендірілген *мудараба»* исламдық сақтандыру үлгісі

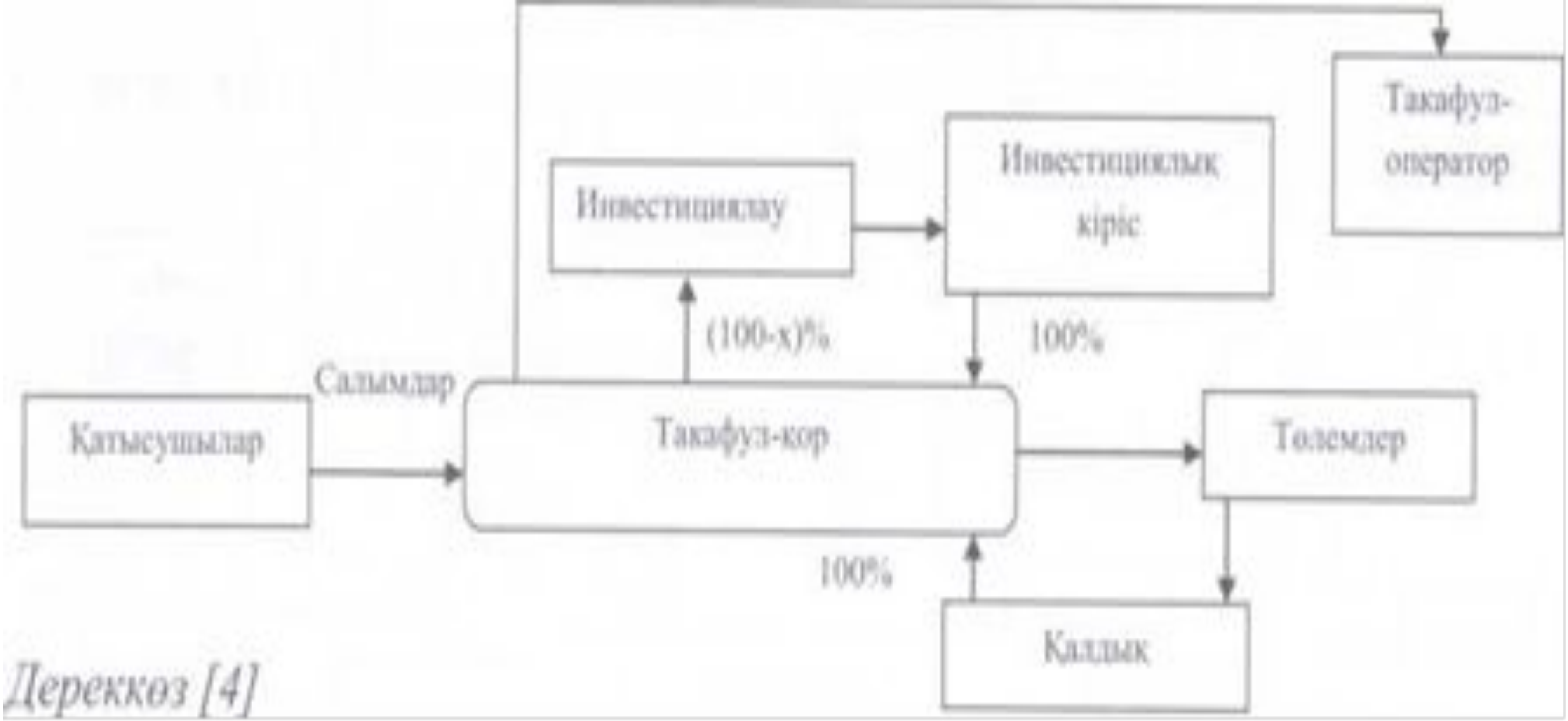

Дереккөз [4]

Сақтандырудың агенттік үлгісі (вакала)

Дереккөз [4]

Түрлендірілген агенттік сақтандыру үлгісі

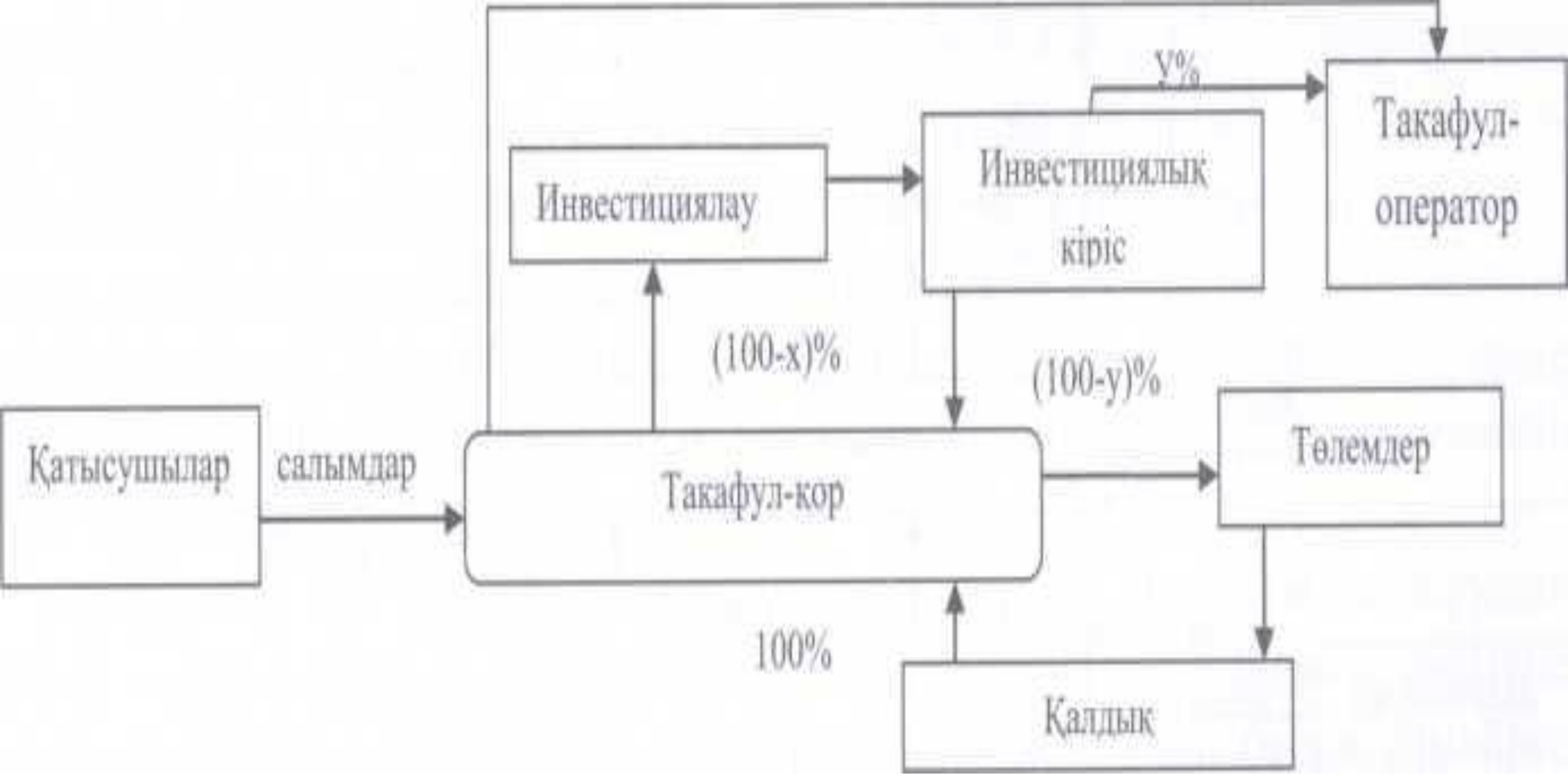

Аралас (гибридті) сақтандыру үлгісі
(вакала косу мудараба)

ТАКАФУЛ

халалное страхование

Исламдық сақтандырудың барлық қатысушы жақтары utmost good faith - ең жоғарғы адалдық қағидасымен ұстануы қажет.

сақтанущылар өз өкілдерін такафул –компанияның директорлар кеңесіне ұсына алады

Такафул келісімшартында екі жақ туралы, сақтандыру объектісі мен шарттары туралы толық ақпарат беріледі. Мүше жарналары қайырымдылық ретінде қабылданғандықтан, гарар элементі болмайды

fppt.com

ТАКАФУЛ
халалное страхование

Жалпы Исламдық сақтандыру мүліктік сақтандыру саласын қамтиды, бұл жерде сақтанушылар сақтандырушының шығындарды шегеріп тастағандағы табысының бір бөлігіне ие бола алады. Мысал ретінде Біріккен Араб Әмірлігіндегі автокөлікті сақтандыруды алса болады. Сақтандырудың бұл түрін ұсынатын компанияларда автокөлік иесі сақтандыру сыйақысын төлей отырып, компанияның акционері атанады, жыл қорытындысы бойынша ұйым табысының бір бөлігін иемденеді. Келісімшарттың жүзеге асу мерзімінде сақтандыру оқиғасы орын алмаса, сақтанушы полисті ұзартқан жағдайда оның компания капиталындағы үлесі мүмкін болатын дивидендтерді өсіре отырып, жаңа сыйақы сомасына өседі.

fppt.com

ТАКАФУЛ

халалное страхование

Отбасылық такафул тәжірибедегі сақтандырудан біршама ерекшеленетін жеке басты сақтандыруды білдіреді. Мұсылмандық құқықтанушылар риба элементін Сақтандырудың осы түсірімен байланыстырады. Алайда, рибаның деңгейі анықталмаған. Өмірді сақтандыру бойынша резервтерді инвестициялау бойынша жылдық пайыз 100 %-ден біршама төмен, бұл өз кезегінде шариғат нормаларына сай болып табылады. Осыған байланысты, өмірді сақтандыру мұсылмандар үшін рұқсат етілген деп есептейміз.

ТАКАФУЛ

халалное страхование

Исламдық сақтандыру ұйымының табысы такафул қорын басқару үшін таңдалған модельге байланысты қалыптасады. Бүгінгі таңда такафул жүйесінің кең таралған модельдеріне араб елдерінде негізінен дамыған – Вакала агенттік моделі мен Малайзияда жақсы дамыған, пайдаға қатысу моделі – Мудараба, немесе осы аталған екі модельдің үйлесімінен пайда болған – Вакала-Мудараба моделі. Сонымен қатар Пәкістанда қолданылатын Вакф моделі жайлы да айтсақ болады.

Отбасылық такафулдағы мудараба

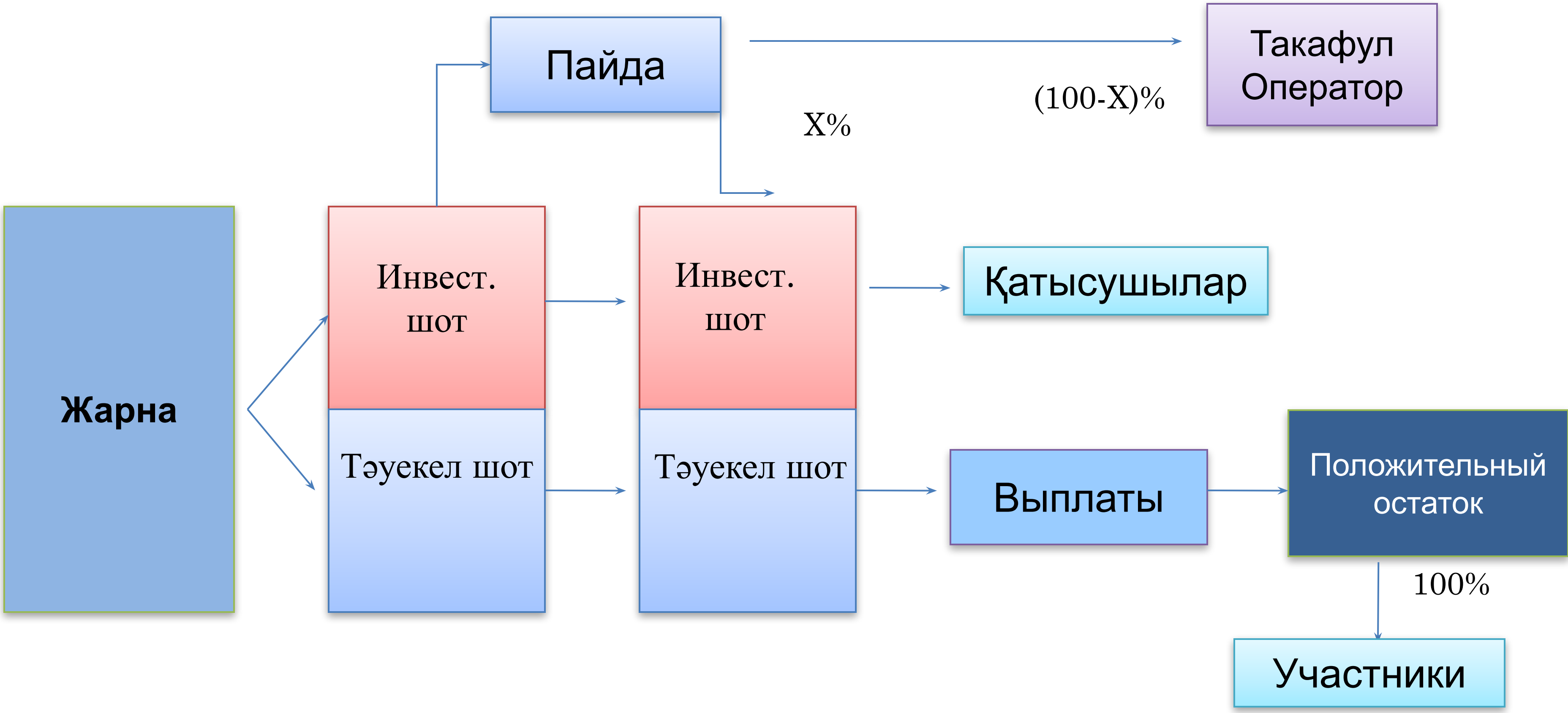

Жанұялық такафулдағы вакала

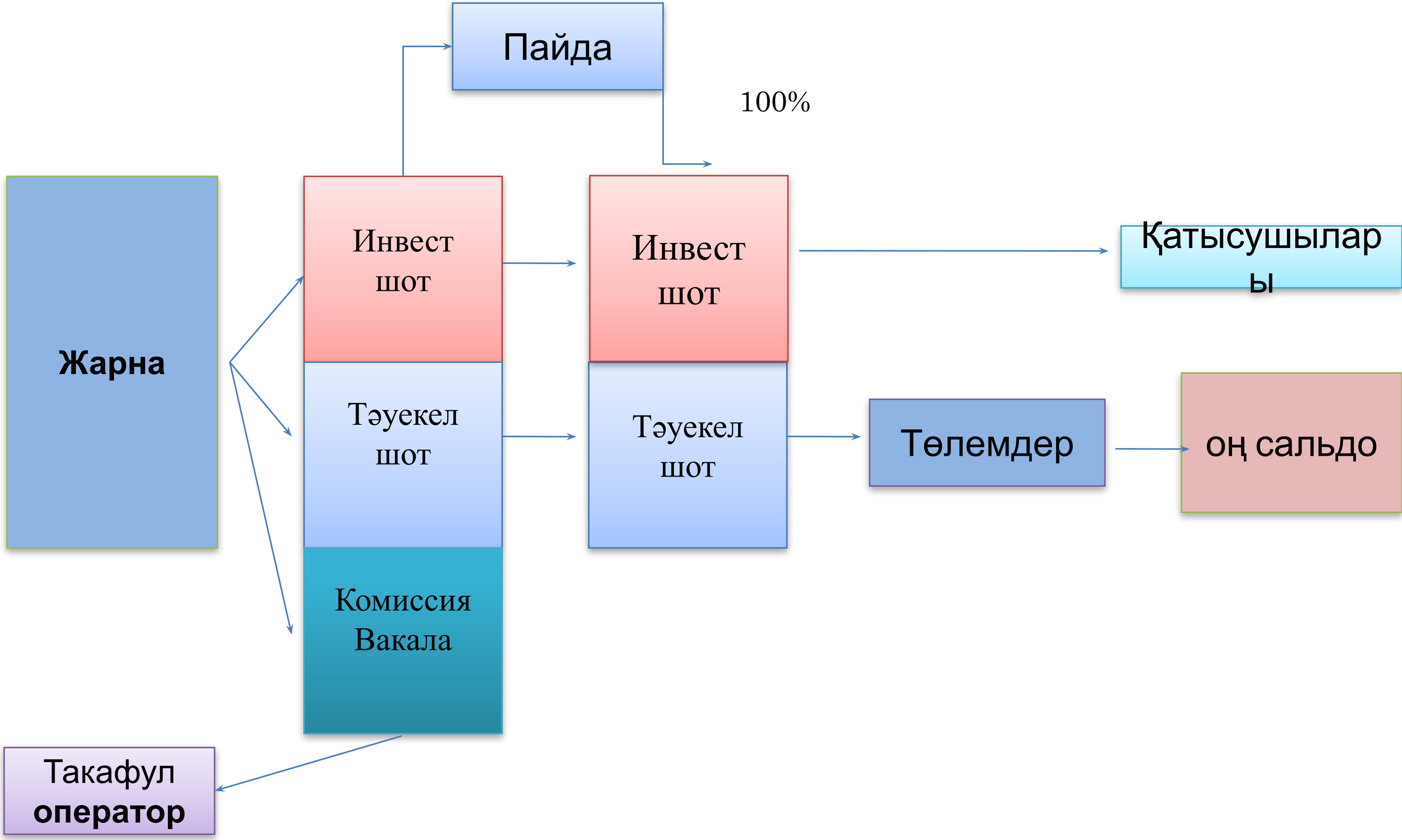

ТАКАФУЛ

халалное страхование

Мудараба моделінде исламдық компания мудариб (сенім білдірілген тұлға),ал такафул қор қатысушылары рабб-уль-маль (сенім білдіруші) рентінде қатынасқы түседі.

Бұл модельдің мәнісі – такафул оператор активтерді инвестициялық басқарумен және андеррайтингпен айналысады. Барлық инвестициялық табыс исламдық сақтандыру ұйымы мен сақтанушы арасында алдын-ала орнатылған пропорцияда бөлінеді. Сақтандыру қалдығы (енгізілген жарналар мен төленген сақтандыру өтемі айырмасы) такафул қорда (қатысушылар меншігінде) қалады.

fppt.com

ТАКАФУЛ

халалное страхование

Жетілдірілген Мудараба моделінде сақтандыру қалдығы такафул қоры мен такафул операторы арасында алдын-ала келісілген пропорция негізінде бөлінеді. Екі модельдегі барлық операциялық шығындарды такафул оператор өтейді. Соның салдарынан табыстағы компания үлесі жиі қордың үлесінен жоғары болып келеді.

Вакала моделі шегінде сақтандыру ұйымы сақтанушының агенті (уәкіл) қызметін атқарады. Бұл модельде такафул оператор бекітілген сыйақы сомасын – алдын-ала келісілген жарналар үлесін алады, бірақ та ол сақтандыру немесе инвестициялық пайдаға қатыспайды.

ТАКАФУЛ

халалное страхование

- ***Исламдық сақтандыруда мынадай элементтер болмауы керек:***
- ***Гарар (арабша қауіп-қатер) – сақтандыру келісім-шартында кездейсоқтықтың, түсініксіздіктің, екіұштылықтың артық болуына тыйым салу. Сонымен қатар, гарар Исламда харам саналатын алыпсатарлық тәуекелді білдіреді.***

Гарар мынадай мөлшерде бола алады: рұқсат етілген гарар (ал-гарар ас-йасир) - шариғат көзқарасы бойынша рұқсат етілген екіұштылық; аралық гарар (ал-гарар ал-мутавассит) – белгілі бір шарттар қатары орындалса, келісім-шартқа кіреді; шеттен шыққан гарар (ал-гарар ал-касир) – келісім-шарт жарамсыз болып табылады.

fppt.com

Структура модели Вакала

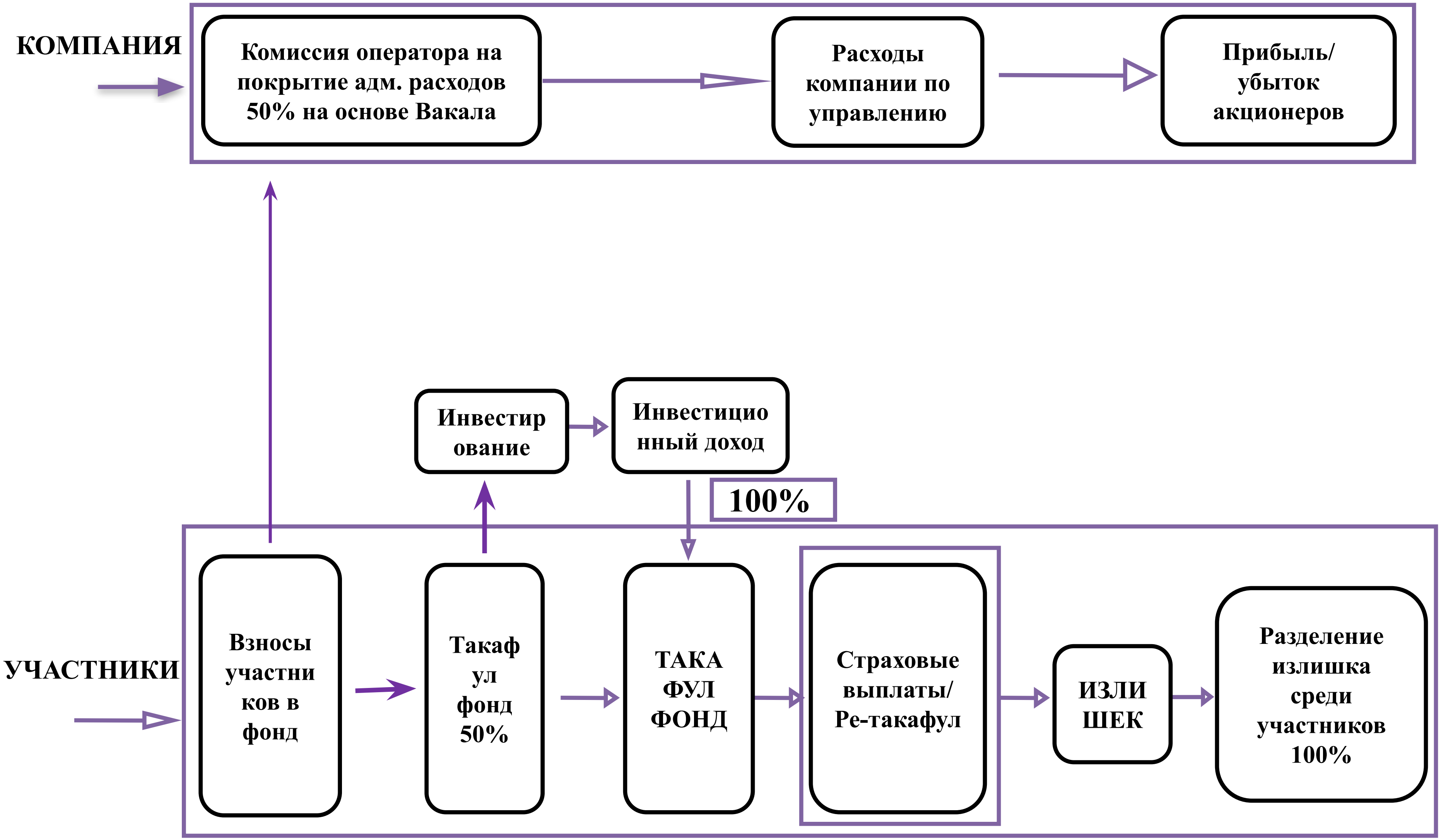

Структура модели Мудараба

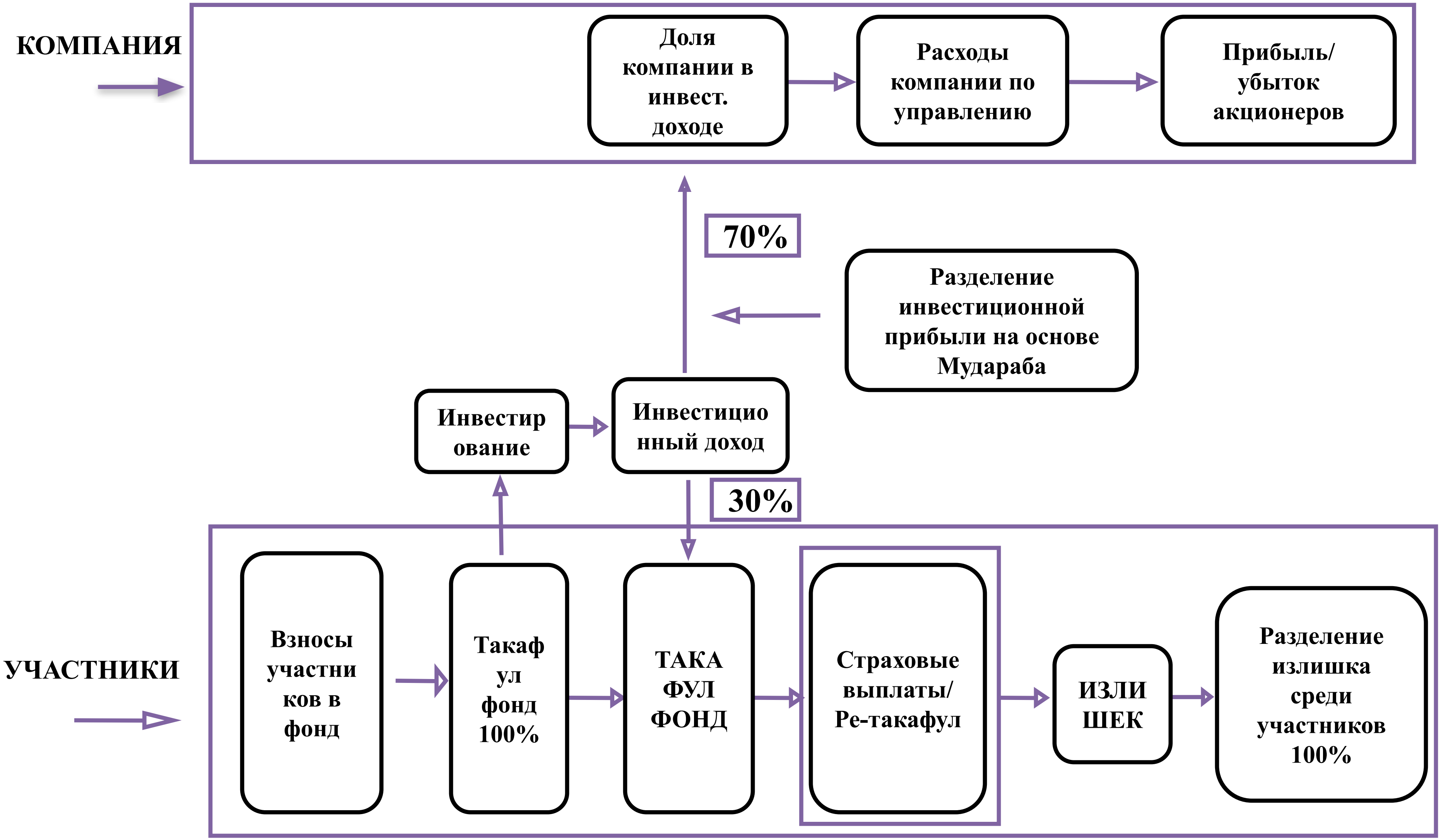

Структура Гибридной модели

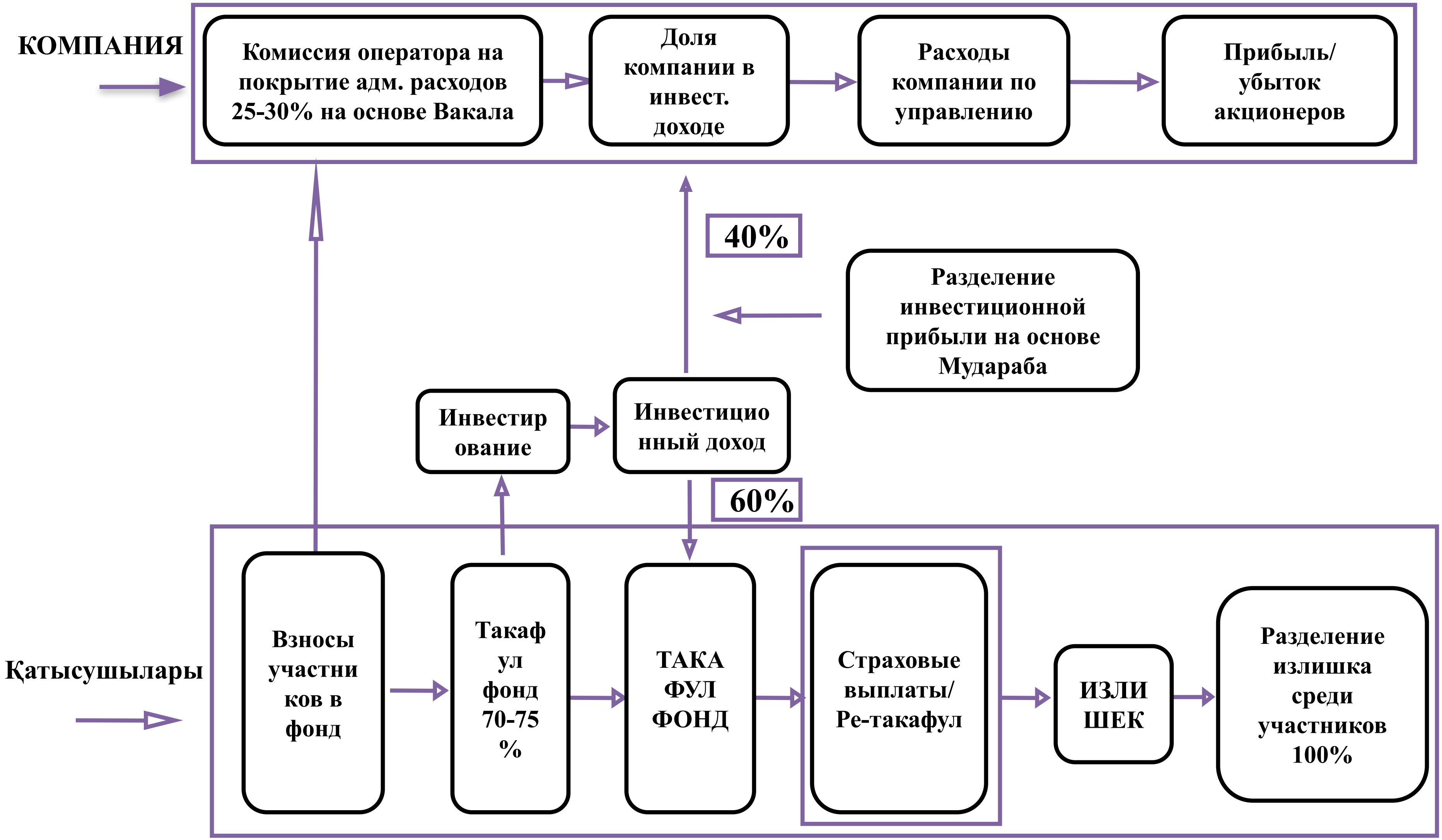

«Мудараба» басқару моделі

«Модификацияланған Мудараба» басқару моделі

Модель управления «Вакала»

Модель управления «Модифицированная Вакала»

Модель управления «Вакала-Мудараба»

ТАКАФУЛ
халалное страхование

Исламдық сақтандырудың негізгі операцияларының Таяу Шығыс және Оңтүстік-Шығыс Азия елдері

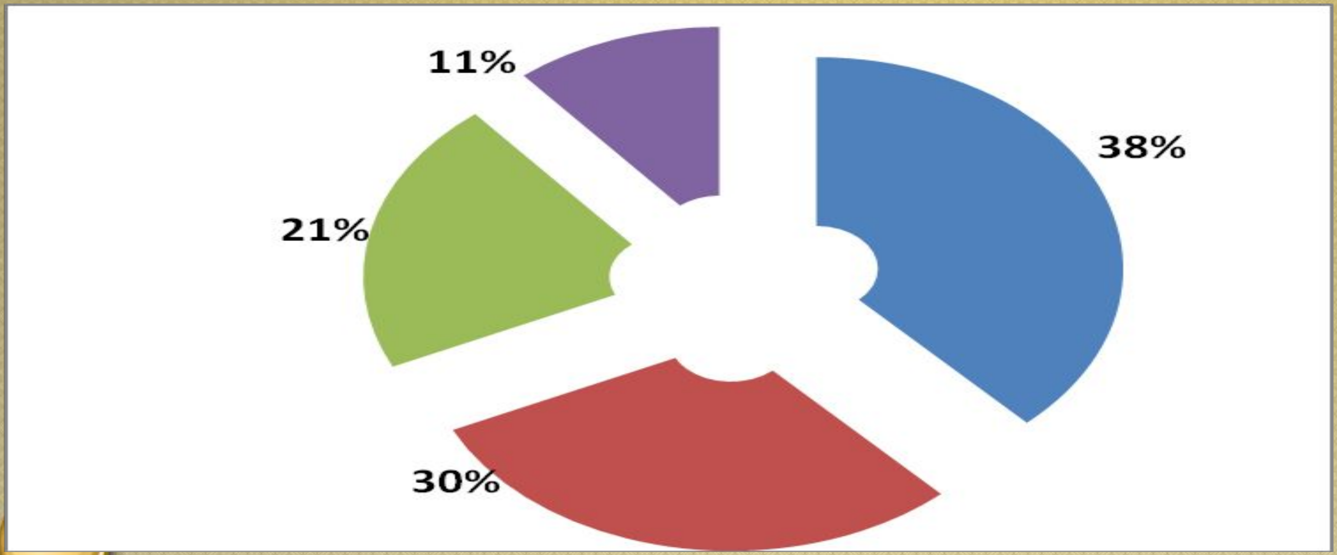

Таяу Шығыс

Мұндағы: ***38% - жанұялық және медициналық сақтандыру;***

30% - көлікті сақтандыру;

21% - мүліктік және апатты жағдайлар;

11% - кеме және әуе.

fppt.com

ТАКАФУЛ
халалное страхование

Оңтүстік-Шығыс Азия

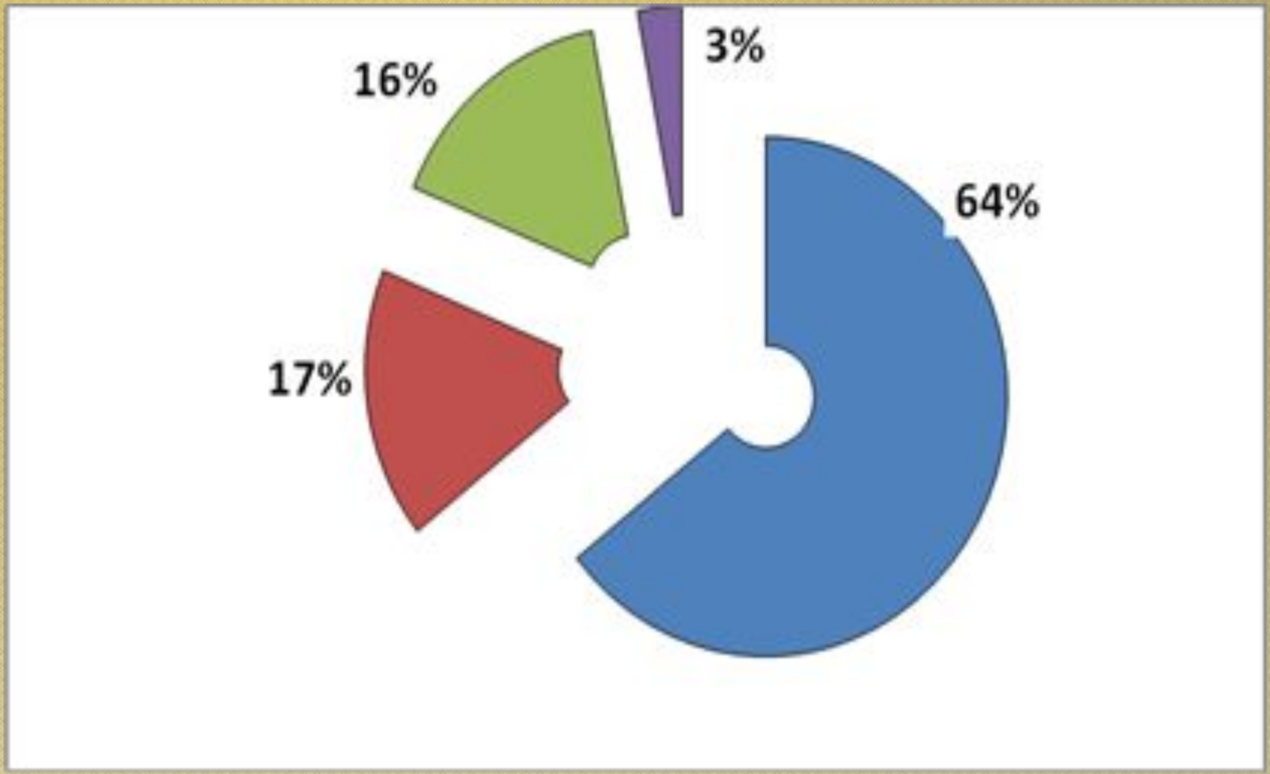

Мұндағы: 64% - жанұялық және медициналық сақтандыру;
17% - көлікті сақтандыру;
16% - мүліктік және апатты жағдайлар;
3% - кеме және әуе.

fppt.com

Исламдық сақтандырудың Қазақстан нарығында қалыптасуы мен дамуына талдау жасап көрейік. SWOT-талдау жасау арқылы әлсіз және күшті жақтарын, әлеуетті сыртқы қатер мен тиімді мүмкіндіктерді анықтауымыз керек

Күшті жақтары	**Әлсіз жақтары**
1.Мұсылмандарға шариғат шарттарына қарсы келмейтін сақтандыру қызметтерін пайдалану мүмкіндігі	1.Тәжірибенің жеткіліксіздігі
2. Компанияның дефолтқа ұшырау мүмкіндігінің төмен деңгейі	2. исламдық сақтандыру саласында білікті мамандардың жоқтығы
3. Негізгі мақсаты қоғамдық игілікке бағытталады	3. Мұсылмандық құқық нормалары бойынша сарапшылардың жоқтығы
4. Жаңа сақтандыру өнімдері	4. Заңнамалық база мен реттеу нормаларының жоқтығы
5. Қатысушыларға басқару қызметін бақылау мүмкіндігінің берілуі	5. Тұрғындар арасында исламдық сақтандыру қағидалары жайында білімнің жоқтығы
	6. Бағалы қағаздар нарығында қажетті инвестициялық құралдардың жоқтығы
Мүмкіндіктер	**Қауіп-қатер**
1. Исламдық қаржыландыру жүйесінің толық дамуы	1.Сақтандыру нарығының әлсіз дамуы және тұрғындардың қаржылық сауаттылығының төмендігі
2. Сақтандыру нарығында бәсекелестіктің күшеюі	2. Алааяқтық тәуекелінің артуы
3. Экономиканың нақты секторының дамуына ықпал етеді	3.Нарықты шетелдік ойыншылардың жаулап алу қаупі
4. Шетелдік инвестицияның ел экономикасына көптеп тартылуына әсер етеді.	
5. Отандық сақтандыру компанияларының ислам елдері нарықтарына шығу мүмкіндігі	

fppt.com

Назар қойып көргендеріңізге рахмет!!!

fppt.com